

Nam Julianus Apostata, potentissimus Romanorum imperator, in odium Christi Judæos sub ægidio suo accepit eosque in pristino statu restituere voluit; undique eos in Jerusalem convocavit et templum instaurare cœpit: at operantes breviter ab opere cessare coacti sunt, Deo contra eos evidenter pugnante; factum sic refert Ammianus Marcellinus, testis oculatus, ethnicus, Juliani amicus et laudator, ac proinde minime suspectus, lib. 23, cap. 1.

« Julianus imperii sui memoriam magnitudine operum gestiens propagare, ambitiosum quondam apud Jerosolymam templum instaurare sumptibus cogitabat »
 « immodicis, negotiumque maturandum Alpio dederat »
 « Antiochensi: cum itaque rei idem fortiter instaret Alpius juvaretque provinciæ rector, metuendi globi flammarum prope fundamenta crebris assultibus erumpentes, fecerunt locum, exustis aliquoties operantibus, inaccessum; hocque modo, elemento destinatus repellente, cessavit inceptum. » Factum istud a pluribus hujus temporis ecclesiasticis auctoribus relatum, v. g. a S. Ambrosio, a S. Chrysost., a S. Gregorio Nazianz., a Rufino, Socrate, Sozomeno, Theodoreto, etc., certe in dubium revocari non potest: atqui evidenter est miraculosum: ergo. Vide circa illud factum, *Bullet, Histoire de l'établissement du Christianisme; Houtteville*, et præsertim *Dissert. de Warburton, sur les tremblements de terre arrivés à Jérusalem sous Julien l'Apostat.*

ARTICULUS SECUNDUS.

DE DIVINITATE RELIGIONIS CHRISTIANÆ ADVERSUS INCREDULOS.

Jam probatum est religionem Christianam esse divinam: multæ adhuc solidissimæ ejusdem veritatis supersunt demonstrationes undique velut scaturientes. Cum omnes specialiter evolvere non possimus, præcipuas tantum seligemus easque educemus 1° ex prophetiis Christi; 2° ex miraculis ejus; 3° ex ipsius resurrectione;

4° ex illius doctrinæ excellentia; 5° ex mira ejusdem doctrinæ propagatione; 6° ex martyrum multitudine et constantia,

§ I. — De prophetiis Christi.

PROPOSITIO.

Divinitas religionis Christianæ probatur ex prophetiis a Christo editis.

Prob. Multa enim Christus prænuñtiavit, tum de seipso, tum de discipulis, tum de religione sua, tum de Judæis.

1° *De seipso.* Nam Matth. xvi, 21: *Cœpit ostendere discipulis suis quia oporteret eum ire Jerosolymam, et multa pati a senioribus, et scribis, et principibus sacerdotum, et occidi, et tertia die resurgere;* cap. xx, 18: *Ecce ascendimus Jerosolymam, et filius hominis tradetur principibus sacerdotum, et scribis; et condemnabunt eum morte, et tradent eum gentibus ad illudendum, et flagellandum, et crucifigendum; et tertia die resurget.*

2° *De suis discipulis.* Trinam enim prædixit negationem Petri cum horæ determinatione: *Amen dico tibi, quia in hac nocte, antequam gallus cantet, ter me negabis,* Matth. xxvi, 34; prodicionem Judæ annuntiavit, Joan. xiii, 21, 26: *Quia unus ex vobis tradet me.*

3° *De sua religione.* *Ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium, in toto mundo dicetur et quod hæc fecit in memoriam ejus,* Matth. xxvi, 13. *Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum,* Joan. xii, 32. *Eritis mihi testes in Jerusalem, et in omni Judæa, et Samaria, et usque ad ultimum terræ,* Act. i, 8. *Euntes docete omnes gentes,* Matth. xxviii, 19.

4° *De Judæis* plurima prædixit, nempe urbis Jerusalem destructionem, templi eversionem, reipublicæ ruinam, totius gentis cladem; signa antecessura, circumstantias, tempus et modum descripsit; dicit enim vallandam esse civitatem undique, coangustandam et penitus everendam, ita ut non remaneat lapis super lapidem qui non destruat, Matth. xxiv, 2. Declarat futuras esse seditiones,

bella, terræ motus, famem, tribulationem *qualis non fuit ab initio mundi*, Marc. XIII, 7; Luc. XIX, 43, et Matth. XXIV, 21. Verum diversæ illæ prædictiones divinæ sunt prophetiæ, si 1° ante eventum fuerint editæ; 2° si eventus sint confirmatæ; 3° si eventus viis naturalibus prævideri non potuerit; 4° si casui fortuito tribui non possit: atqui hæc quatuor certa sunt.

1° Illæ prædictiones *ante eventum fuerunt editæ*. Omnimoda enim fide digni sunt Apostoli eas referentes, et supponi non potest eos fingere voluisse prædictiones sibi probrosas, qualis est ea quæ ad trinam B. Petri negationem spectat; saltem, in illa hypothese, non finxissent eas publice notas. Præterea, plures ex illis prophetiis in libris Novi Testamenti ante eventum erant consignatæ, v. g. illæ quæ ad generalem doctrinæ Christi diffusionem spectabant, et quæ ad destructionem Jerusalem attinebant; Evangelia enim SS. Matth., Marci et Lucæ ante gravissimam hanc cladem existebant: solus Joannes post eventum scripsit. Ergo 1°.

2° *Eventu fuerunt confirmatæ*, ut nemo diffiteri potest.

3° *Eventus annuntiati viis naturalibus prævideri non potuerunt*; sunt enim contingentes et a causis liberis dependentes: v. g. fieri poterat ut Christus non flagellaretur, non crucifigeretur; ut Petrus illum non negaret, vel non ter negaret, vel non ante galli cantum; ut Judas non esset traditor; ut doctrina tam nova non ubique prædicaretur, vel non susciperetur: nulla via naturali omnes circumstantiæ luctuosissimæ Jerusalem obsessionis et eversionis depingi poterant eo præcise modo quo Josephus ipsum describit eventum in sua historia de Bello Judaico. Ergo 3°.

4° Absurde diceretur hujusmodi eventus cum suis circumstantiis, *casu fortuito* contingentes, prædictionibus sic adamussim congruisse; ergo 4°, etc. aliunde, etc. Ergo.

§ II. — De miraculis Christi et Apostolorum.

Miracula Christi et Apostolorum hic simul jungimus, quia eandem vim habent probandi.

PROPOSITIO.

Ex miraculis Christi et Apostolorum invicte probatur religionem Christianam esse divinam.

Prob. Illa religio est divina quæ divinis confirmatur miraculis: atqui religio Christiana divinis confirmatur miraculis: nam in libris Novi Testamenti multa leguntur miracula a Christo et ab Apostolis in gratiam religionis Christianæ patrata.

1° Jubente Christo, aqua in vinum convertitur, morbi contumaciores aufugiunt, cæci vident, surdi audiunt, muti loquuntur, claudi ambulant, paralytici sanantur, dæmones ejiciuntur, mortui ad vitam redeunt, panes multiplicantur, horrenda maris tempestas sedatur; Christo moriente, velum templi scinditur, terra contremiscit, saxa confringuntur, monumenta reserantur, sanctorum corpora resurgunt, ambulant et videntur, sol insolitam patitur eclipsim, ipse Christus vere mortuus ad vitam sese revocat, cælos ascendit, Spiritum sanctum in Apostolos effudit, etc.: porro hæc stupenda opera vera sunt miracula.

2° Ipsi pariter Apostoli, solo Christi nomine invocato, multa etiam operantur miracula ad religionis Christianæ confirmationem; sic enim B. Petrus hominem ex utero matris claudum sanat, Act. III, 1; paralytico ab annis octo jacenti in grabato facilem membrorum usum restituit; Tabitham a mortuis suscitatur, Act. IX; Ananiæ et Saphyræ mendacium repentina morte plectit, et solo quidem imperio, Act. V; ægroti in plateis publicis expositi sola ejusdem Apostoli umbra sanantur, ibid. V, 15. Similiter B. Paulus Barjesum, insignem magum, subita cæcitate coram proconsule Sergio afficit, Act. XIII, 11; claudum Lystris sanat, ibid. IV, 7; juvenem gravi casu oppressum ad vitam revocat, ibid. XX, 9; et adeo stupenda sunt quæ operatur prodigia, ut pagani illum tanquam Deum habeant, illique velint sacrificium offerre, Act. XIV, 11: certe hæc facta sunt miracula. Ergo.

Solvantur objectiones.

Obj. 1°. Ipse Christus miracula adhibere noluit ad probandam missionis suæ divinitatem : ita *Rousseau, 3° lettre de la Montagne, Mélanges.* Ergo.

R. Nego ant. Nam Christus Judæos et discipulos suos ad testimonium operum suorum revocat, ut eos ad sibi credendum impellat. Sic, apud Joan. x, 25 : *Opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me... et si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis et credatis quia Pater in me est, et ego in Patre.* Cap. ix, 42, in sua oratione antequam Lazarum suscitaret, ait : *Ego autem sciebam quia semper me audis ; sed propter populum, qui circumstat, dixi, ut credant quia tu me misisti.* Manifestum est ergo Christum voluisse missionem suam miraculis confirmare.

Inst. 1°. Sæpius Christus secreto sua patravit miracula, silentium his quos sanaverat præscripsit, prodigia iis qui ea petebant denegavit, et coram credentibus ea fecit : at qui non ita se gessisset, si doctrinam suam miraculis confirmare intendisset : ergo.

R. Dist. maj. Christus nonnulla secreto patravit miracula, *concedo* ; omnia, *nego ant.* Equidem Christus nonnulla secreto operatus est miracula, et silentium circa illa commendavit, ut exemplum humilitatis nobis præberet. Sed omnia non sic operatus est ; multa e contra publice fecit præcise ut cognoscerentur, qualia sunt multiplicatio panum, Lazari resurrectio, tot infirmorum curationes, et liberatio hominis cui Christus dixit, Luc. viii, 39 : *Redi in domum tuam, et narra quanta tibi fecit Deus. Et abiit per universam civitatem, prædicans quanta illi fecisset Jesus,* etc. Ergo.

Si autem Christus miracula aliquando postulantibus, v. g. Herodi, scribis et pharisæis, denegaverit, nihil inde concludi potest ; non tenebatur enim curiositati impiorum hominum acquiescere : porro Judæi et Herodes ex sola curiositate vel ex incredulitate miracula postulabant a Christo, *tentantes eum,* Marc. viii, 11 : sufficientia enim

jam existebant prodigia ut in eum crederent, si veritatem sincere quæsiissent : ergo.

Obj. 2°. In templo Æsculapii quotidie sanabantur ægroti ; Vespasianus duos curavit infirmos, tota conspiciente Alexandria civitate ; Apollonius Thyranensis, inter multa prodigia, puellam Romæ suscitavit : attamen illa prodigia veram fuisse religionem paganorum non probant : ergo *a pari,* etc.

R. 1°. Non qualiacumque prodigia vim habent probandi veram esse doctrinam in cujus gratiam patrantur, sed ea duntaxat quæ manifestis donantur divinitatis characteribus : at paganorum prodigia quæ nobis objiciuntur, manifestis non donabantur divinitatis characteribus, siquidem doctrina paganorum erat evidenter absurda, ut adversarii fatentur : ergo.

R. 2°. *Nego maj.* Illa enim prodigia admitti non debent ut vera, quæ sufficienter non sunt probata : at prodigia quæ nobis objiciuntur sufficienter non sunt probata, imo nullo fulciuntur monumento fide digno.

1° Sacerdotes Æsculapii erant medici, et naturalia adhibebant remedia ut ægrotos sanarent ; non vero solis verbis pellebant morbos etiam insanabiles, ut faciebant Christus et Apostoli : hoc ipsis publice exprobrare non dubitavit Arnobius, qui insuper declarat non omnes qui templum Æsculapii adibant sanari, sed multos in eodem statu mansisse, alios in pejori rediisse, et paucos fuisse sanatos. Origenes et Aristophanus, poeta Græcus et paganus, testantur mercede conductos fuisse egenos, ut fingerent se esse ægrotos, et deinde apparerent sanati. Ergo 1°.

2° Narrant quidem Suetonius, Vita Vesp. n. 7, et Tacitus, Hist. lib. 4, n. 81, Vespasianum duos viros ex plebe Alexandrina sanasse, et uni restituisse usum oculorum, alteri vero usum unius manus : at Suetonius et Tacitus non fuerunt testes oculati hujus facti ; et præterea, ex modo quo illud referunt, legitima statim suboritur suspicio. Vespasianus enim tunc eo præcise tempore ad imperatoris dignitatem promovebatur, adulatores undique circumstantes illi gratulabantur, quærebant pro more illi

placere, et aliquid ipsi gratum ostendere vel excogitare; interea duo infirmi ad genua ejus advolvuntur, et curationem ab illo exposcunt. « Vespasianus primo irridere coepit, aspernari, *inquit Tacitus*, atque illis instantibus, modo famam vanitatis metuere, modo obsecratione ipsorum et vocibus adulantium in spem induci, etc. » Non ergo arbitrabatur se habere potestatem hos infirmos curandi: fecit tamen quod ab ipso postulabant aulici, et *statim*, ait Tacitus, *conversa ad usum manus, ac caeco relaxavit dies*. Non sic Christus et Apostoli operabantur miracula. Nonne verisimile est aulicos Vespasiano adulari volentes, duos mercede conduxisse homines ut fingerent se esse infirmos, et deinde a novo imperatore sanatos? Ergo 2°.

3° Nullius auctoritatis est historia Apollonii Thyansenis; fuit enim scripta a Philostrato centum annis ad minus post Apollonium, ex nonnullis memorialibus cujusdam Damidis, Apollonii comitis et amici; non ipse Damis hæc memorialia tradidit Philostrato, sed Julia, Severi imperatoris uxor, quæ ea a quodam viro ignoto acceperat: nemo autem non videt hujusmodi facta nullius esse auctoritatis; a nullo teste oculato referuntur, nullo monumento fide digno fulciuntur. Ergo. Vide *Houtteville*.

§ III. — De Christi resurrectione.

Certissima est resurrectio Christi, eo ipso quod authentici, veri et integri sint libri Novi Testamenti: attamen, cum factum istud gravissimi sit momenti, paulo fusius illud explanare convenit; præcipuum est enim totius religionis nostræ fundamentum, ut ait Apostolus, I Cor. xv, 14: *Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est et fides vestra*.

PROPOSITIO.

Ex resurrectione Christi invicte demonstratur religionem Christianam esse divinam.

Prob. 1°. Si Christus revera surrexit, ipsius religio,

cunctis fatentibus, certo est divina: atqui Christus vere surrexit; vere enim surrexit si testes ipsius resurrectionem referentes decepti non fuerint, decipere noluerint, et decipere non potuissent etiamsi voluissent: atqui hæc tria sunt certissima.

1° *Non fuerunt decepti*. Plurimi enim testes, ad credendum minime proclives, decipi non possunt circa factum sensibile, gravis momenti, quod ipsis multoties, conjunctim et unanimi sensuum testimonio manifestatur: atqui tales sunt testes qui resurrectionem Christi referunt.

1° Sunt plurimi. I Cor. xv, 4 et seq. *Christus.... resurrexit tertia die secundum Scripturas... et visus est Cepha, et post hoc undecim: deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul, ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Deinde visus est Jacobo, deinde Apostolis omnibus: novissime autem omnium.... tanquam abortivo, visus est et mihi.*

2° Ad credendum minime erant proclives; ex ipsorum enim narratione constat eos hac de re spem jam abjecisse, et mulieribus resurrectionem factam esse testantibus credere noluisse: *Visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista, et non crediderunt illis*, Luc. xxiv, 11; et ejusdem xxiv, 36: *Dum autem hæc loquuntur, stetit Jesus in medio eorum, et dixit eis: Pax vobis; ego sum, nolite timere: conturbati vero et conterriti, existimabant se spiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati estis, et cogitationes ascendunt in corda vestra? videte manus meas et pedes meos, quia ego ipse sum; palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et pedes. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus præ gaudio, dixit: Habetis hic aliquid quod manducetur? Et apud Joan. xx, 24, S. Thomas qui erat absens quando Christus discipulis primo apparuit, cæteris dicentibus ei: *Vidimus Dominum*, respondit: *Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, et mittam digitum meum in locum clavorum, et mittam manum in latus ejus, non credam*. Certe hujusmodi testes ad credendum non erant nimis proclives. 3° Factum quod*